

TERRORISM IN INTERNATIONAL LAW

Ivan Pekić

University of Donja Gorica, Podgorica, Montenegro, pekicivan.bar@gmail.com

Nikola Banićević

Podgorica, Montenegro, Nikola.Banicevic2@udg.edu.me

Abstract: Terrorism has the potential to undermine democracy, as well as the rule of law, but also to achieve the authoritarian tendency of power in the fight against this negative sociological – pathological phenomenon. All internationally recognised states are seeking to increase the efficiency of the fight against terrorism, which necessarily leads to restrictions on basic human rights and freedoms. In this way changes the context of security, which puts man as an individual above all and his need for security. The international community is making great efforts to improve and formulate international documents and international law in which it is made clear that it is only possible to fight this way, while respecting the basic legal standards of internationally protected human rights. The aim of the research in this work is to prove the hypothesis that international terrorism endangers international law. The data collection and research technique will be to analyze the content of texts of legal and political documents, as well as available literature in this field, relevant internet sources and journals.

Keywords: Terrorism, the fight against terrorism, international criminal law, human rights, United Nations

TERORIZAM U MEĐUNARODNOM PRAVU

Ivan Pekić

Univerzitet Donja Gorica, Podgorica, Crna Gora, pekicivan.bar@gmail.com

Nikola Banićević

Podgorica, Crna Gora, Nikola.Banicevic2@udg.edu.me

Apstrakt: Terorizam ima potencijal da podriva demokratiju, kao i vladavinu prava ali isto i da pospješuje autoritarnu tendenciju vlasti u borbi protiv ove negativne sociološko – patološke pojave. Sve međunarodno priznate države teže za povećanjem efikasnosti borbe protiv terorizma, što nužno dovodi do ograničavanja osnovnih ljudskih prava i sloboda. Na ovaj način mijenja se kontekst bezbjednosti, koji u središte interesovanja, iznad svega stavlja čovjeka kao pojedinca i njegovu potrebu za bezbjednošću. Međunarodna zajednica ulaže velike napore na pospješivanju i formulisanju međunarodnih dokumenata i međunarodnog prava u kojima se jasno stavlja do znanja, da je jedino moguće boriti se protiv ove pošasti, istovremeno poštujući osnovne pravne standarde međunarodno zaštićenih ljudskih prava. Cilj istraživanja u ovom radu jeste dokazivanje hipoteze, da međunarodni terorizam ugrožava međunarodno pravo. Tehnika prikupljanja podataka i istraživanja biće analiza sadržaja tekstova pravnih i političkih dokumenata, kao i raspoložive literature u ovoj oblasti, relevantnih internet izvora i časopisa.

Ključne riječi: Terorizam, borba protiv terorizma, međunarodno krivično pravo, ljudska prava, Ujedinjene Nacije

1. ISTORIJSKI RAZVOJ TERORIZMA

Terorizam je savremeni fenomen. Naporno traganje i preturanje po istorijskim primjerima političkog nasilja kako bi se iznašao terorizam u predmodernim vremenima nije do sada dalo velike naučne rezultate, pogotovu ne u smislu potvrde da je terorizam fenomen koji postoji od kada postoji i politika (Simeunović, 2009: 97).

Počnimo od toga da su prvi teroristi bili Ziloti, što na grčkom jeziku u prevodu znači pretjerano revnosan u nečemu. Pod terminom Ziloti označavali su se borci za slobodu jevrejskog naroda, na prostoru današnjeg Izraela, koji se tada nalazio pod rimskom vlašću. Najvatreniji Ziloti bili su Fariseji jevrejska vjerska sekta, koja se mnogo isticala po vanjskom pobožnošću.

Oružane akcije Zilota su bile masovne. Povod za ustanak nije bila načelna želja za otpor okupatoru već i odbijanje da se plati porez, koji su fariseji plaćali samo u vidu priloga za hram. Taj starojevrejski pokret je svoju borbu za oslobođenje od rimske vlasti vodio od 66 do 73.n.e. za vrijeme Neronove vladavine. Njihov ustanak je započet u Jerusalimu takvom žestinom i masovnošću da je Gesije, rimski prokurator Judeje morao da se povuče iz grada sa cjelokupnom vojskom. Ustanak se mnogo razbuktao pa su mnogi jevrejski gradovi brzo prešli u ruke ustanika. Cjelokupne rimske trupe u Judeji uz rimska vojna pojačanja iz Sirije nisu mogle da nadjačaju ustaničke snage. Ustanak je uspio da slomi rimski vojskovođa i imperator Vespazijan (Simeunović, 2009: 98-99). To što su nosili

skriveno svoje kratke zakrivljene mačeve sica po kojima su i dobili naziv sicari bilo je uslovljeno time da su ih skrivali tako što bi se što više primakli neprijatelju.

Tagi su bili pripadnici vjerske sekte, koja je bila praktično kombinacija drumskih razbojnika i vjerskih fanatika. Glavno zanimanje Taga je vjekovima bilo i ostalo drumsko razbojništvo. Jedini posao im je bio da presreću putnike po drumovima, udave ih specijalnim dugačkim maramama (rumal) i tek potom opljačkaju. Karakteristično je bilo za njih da nijesu ostavljali svoje žrtve u životu, već bi ubijene žrtve ritualno raskomadali i unakažavali tako detaljno da se nisu mogli identifikovati. Živjeli su od plijena. Boginji Kali su darivali život žrtve koja im je poslala, a za sebe zadržavali novac i dragocjenosti. Sakralne boje su im bile žuta i bijela. Djelovali su u malim grupama ponekad od svega tri člana. Kako ih je novac zaslijepio rukovođeni razlozima brzine i sigurnosti Tagi su počeli ostavljati i svjedoke u životu, kult je počeo da se vrtoglavom brzinom degeneriše u svetovni svirepi banditizam (Simeunović, 2009: 101). Rječ tag (thug) na hindu jeziku znači opasan varalica, spreman i da ubije. Izraz se koristi pretežno na sjeveru Indije dok se na jugu Indije tagi nazivaju fansigari, zato što fansi na hindu jeziku znači omča, koja je glavno oružje Taga. Tagi jesu pobili tokom svoga postojanja na stotine hiljada ljudi, ali ne iz političkih razloga već kao specifična sekta koja je time prinostila žrtvu svojoj boginji. Tagi nisu imali nikakve političke ciljeve niti ikakve političke ambicije. Čak nisu ni napadali predstavnike vlasti (Simeunović, 2009: 103).

Asasini još jedna vjerska sekta, riječ je zapravo o ogranku muslimansko šiitske sekte ismailita koja u arapskom kalifatu egzistira od polovine osmog vijeka. Nju je populusao vjerski učitelj, pjesnik i naučnik Hasan ibn el Sabah (1034 – 1124). Asasin riječ na engleskom i francuskom, na oba jezika znači atentator, pomagač u ubistvu iz zasjede, mučki ubica (Simeunović, 2009: 103). Hasan ibn Sabah je težio da stvori sektu a ujedno i vojnu organizaciju koja bi mu služila da ostvari političke i vjerske ciljeve. Važan instrument za ostvarivanje svojih ciljeva našao je u konzumiranju hašiša. Povukavši se 1090. godine u planine sjeverozapadu Irana u tvrđavi Alamut koja se nalazila u provinciji Rudbar. Jedini koji su imali pristup u te rajске vrtove bili su članovi njegove sekte. Za uzvrat su svome gazdi pružali bezgraničnu odanost. Komande su izvršavali bez pogovora bez obzira da li im je na njegov mig naredio da skoče sa najviših toranja ili da ubiju nekoga. Postupak inicijacije članova potvrđuje da je zapravo riječ o narko sektu. Novoprimitim članovima se uz vino davala i droga kao nagrada. Assasine su kao vojnu i političku organizaciju potpuno zatrli Mongoli (1256) spalivši tom prilikom svete ismailitske knjige (Simeunović, 2009: 104-108).

Da je Ibn Sabah bio sklon fanatizmu kojim je indoktrinirao svoje sledbenike pokazuju sačuvani podaci o njegovom životu u svojoj tvrđavi nije izašao samo dva puta, i da se još dva puta pojavio na njenom krovu. Kada on nije napuštao tvrđavu kako bi smjeli onda i drugi. Za primjer toga kreda ubio je dva svoja sina. Sprovodio je surovo i sistematsko nasilje nad sunitima sve jedno da li su bili u pitanju Turci Seldžuci ili Persijanci. Izbor atentatora su vršila trojica majstora koji su bili odgovorni i za njegovu obuku i za učvršćivanje njegove spremnosti da za Sabaha položi život (Simeunović, 2009: 105).

2. MEĐUNARODNI TERORIZAM

Međunarodni terorizam podrazumjeva terorističke akcije s međunarodnim poslasticama, odnosno to je terorizam u koji su uključeni građani ili teritorije više zemalja. Međunarodni terorizam podrazumjeva akt nasilja koji se odvija na teritoriji dvije ili više država, kada ga realizuju državljani dvije ili više država i kada su objekti napada vlasništvo dvije ili više država. Dakle o međunarodnom terorizmu se govori kada je krajnji cilj napada strana držva, odnosno njen politički režim, pojedini državni ili politički organi, društvene grupe ili pojedinci u njoj (Dimitrijević, 1982: 187)

Međunarodni terorizam, odnosno terorizam međunarodnog značaja, može se klasifikovati na transnacionalni i međudržavni terorizam pri čemu se klasifikacija zasniva na analitičkim mjerilima, čiji je cilj da rasvijetle djelovanje terorizma u međunarodnim odnosima (Đorđević et al, 2015: 84). Prema podacima iz 2002 godine, za pet država Srednjeg istoka se smatra da podržavaju međunarodni terorizam: Irak, Iran, Sudan, Sirija i Liban, od kojih se Iran posebno ističe kao država – sponzor terorizma (Đorđević et al, 2015: 85).

Međunarodni terorizam ili internacionalni terorizam sprovodi najbrutalnije nasilje na internacionalnom nivou ili na strane mete u državama iz kojih teroristi potiču. Savremeni terorizam i ovovremenske terorističke akcije uglavnom imaju internacionalni karakter. U savremenom svijetu, internacionalna povezanost u finansiranju terorizma i politička podrška terorizmu od strane pojedinih subjekata umnogome otežava diferencijaciju nacionalnog od međunarodnog terorizma (Talijan, 2012:38).

Međunarodni terorizam u svom modernom obliku postao je globalni fenomen u poslednjoj deceniji XX vijeka, Brojni su razlozi za to, od kojih je glavni formiranje američko centričnog modela međunarodnih odnosa nakon samouništenja SSSR, čija je karakteristika bilo značajno slabljenje centra moći i uticaja na međunarodnoj sceni koje bi mogle predstavljati alternativu SAD-u i zapadnim zemljama. Paralelno sa tim su se širile ideje radikalnog islama, koje su korištene za ideološku potporu ekstremističkih i terorističkih aktivnosti (Panarin, 2019: 314).

Međunarodni terorizam podrazumjeva nezakonite aktivnosti preduzete i podržane od strane organizovanih kriminalnih grupa koje djeluju izvan državnih granica i kao vid međunarodnog kriminaliteta, deklarirao se kao jedan od ključnih izazova za kriminologe u 21 vijeku. Ovaj vid terorizma je, prije svega, konstruisan da namjerno utiče na strukturu i distribuciju moći u svim djelovima svijeta, pa čak i na nivou samog globalnog društva, a u međunarodnim odnosima egzistiraju brojni pravci izazova od strane transnacionalnog terorizma, koji nasilno ometa funkcionisanje u međunarodnom okruženju. Opšte je poznato da se terorističkim nasiljem nanosi velika privredna šteta zemljama, stvara atmosfera nesigurnosti, panike i straha, dok sa druge strane, terorističke aktivnosti u svijetu proporcionalno intenziviraju usled procesa globalizacije. Saradnja i povezanost međunarodnih terorističkih organizacija predstavlja jednu od sveprisutnih manifestacija globalizacije koje nepovratno oblikuju širok spektar globalizacije spektar nasilnih reakcija protiv ove društvene pojave (Krstić, 2016: 2).

Međunarodni terorizam se uglavnom vezuje za državu, odnosno njene obaveštajne službe, koje se javljaju kao organizatori terorističkih delovanja, koje se kombinuju sa drugim oblicima tajnog subverzivnog delovanja, s ciljem ugrožavanja pojedinih subjekata na međunarodnom planu. Obavještajne službe pojedinih zemalja ostvaruju svoje interese preko terorističkih grupa i organizacija, paravojnih i parapolicijskih snaga, u sklopu provođenja subverzije prema drugim državama. Međunarodni terorizam u pravom smislu te riječi je samo «transnacionalni terorizam» koji, u osnovi, sprovode. Prema tome, transnacionalni terorizam predstavlja primjenu ili prjetnju primjenom nasilja, koje služi političkim ciljevima pojedinca ili grupe, kada je cilj takve akcije da utiče na stavove i ponašanje grupe (koja je predmet napada) koje je šire od neposrednih žrtava i kada zbog državljanstva ili inostrane veze izvršilaca, mjesta izvršenja, prirode institucionalnih i ljudskih žrtava ili mehanizma njeni okviri prelaze nacionalne okvire. U djela međunarodnog terorizma spadaju i krivična djela napada na međunarodno zaštićena dobra i odnose, odnosno, posebne grupe međunarodnih krivičnih djela, veoma teških po svojoj društvenoj opasnosti, u pogledu pobuda uperenih protiv života ljudi, materijalnih i državnih dobara, stvorenih i priznatih u svjetskoj zajednici, pri čemu se korištenjem različitih sredstava ova dobra uništavaju ili oštećuju, stvara se opšta opasnost i ugrožava mir (Jovanović, 2019: 2, url)

Cilj svake terorističke organizacije je ostvarivanje predviđenog plana, a njen uspjeh zavisi od ekonomske, bezbjednosne i vojne snage zemlje na čijem se prostoru planira izvođenje terorističkih aktivnosti. Cilj određuje mogućnost teroriste, mogućnosti žrtve da se odbrani, stavovi, pojedinih institucija ili međunarodne zajednice u cjelini, mikro i makro lokacija njegovog realizovanja i posebno način postizanja cilja. Ciljevi teroriste mogu biti trenutni i dugoročni (planiraju se na duži vremenski period) (Gaćinović, 2015:33-34).

3. MEĐUNARODNO PRAVO

Međunarodno pravo povezano je sa međunarodnim odnosima a oni, opet, sa međunarodnom bezbjedjednošću. Ovo su tri elementa koja su danas dio osnovnog procesa globalizacije i svaki sa svoje strane utiče na razvoj odnosa između subjekata koji bitišu u međunarodnoj zajednici. Rimsko pravo ima postulat koji kaže: *jus est ars boni et aequi* (Malenica, 1999: 103) – pravo je vještina dobrog i jednakog. Rimski pravници željeli su ukazati da pravo svojim normama treba da stvara pravni poredak koji će na dobar i jednak način regulisati odnose među subjektima prava. U ovom slučaju ti subjekti su države i međunarodne organizacije koje stupaju u međusobne odnose. Čim postoji odnos koji podrazumijeva aktivno i pasivno ponašanje subjekta, mora postojati i pravni okvir koji će regulisati taj odnos kroz precizno definisanje prava i obaveza. Takođe, dinamika međunarodnih odnosa otvorila je put saradnji među državama, ali i brojnim sukobima interesa između istih. Upravo ti sukobi kao primjer konfliktnog modela u međunarodnim odnosima utiču na bezbjednost država i međunarodne zajednice. Prema podacima UN-a danas u svijetu postije 195 suverenih država. Ne treba se posebno truditi da razumijemo kakva bi anarhija i bezakonje vladalo u međunarodnoj zajednici kao posljedica odnosa između država, da ne postoji međunarodno pravo. Ono daje pravni okvir prava i obaveza koje subjekti međunarodnog prava treba da poštuju, precizno utvrđuje koje radnje su dozvoljene, a koje ne i definišu prava i obaveze. Nije slučajno da se koristi riječ treba, a ne mora, da poštuju. Razlog je činjenica da norme međunarodnog prava koje proističu iz međunarodnih pravnih dokumenata nemaju sankciju, što se smatra jednim od nedostataka ovog pravnog sistema.

Posmatrajući gore navedeno a služeći se razumijevanjem međunarodnog prava u odnosu na predmet i subjekte, možemo reći da je osnovna i najčešća odredba međunarodnog prava pravo kojim su određeni odnosi među državama. Njime se uspostavljaju uzajamna prava i obaveze država (Etinski, 2003: 3). Međunarodno pravo nema princip subordinacije normi. Ono je proizvod saglasnosti volja jednakih subjekata – država u međunarodnoj zajednici. Ono se relativno jednostavno mijenja ili dopunjuje normama. Takođe ne postoji hijerarhijsko uređenje sistema u smislu postojanja najvišeg pravnog akta u međunarodnom pravu, kao što je ustav u nacionalnim pravima. Naizgled, čini se da je sistem međunarodnog prava znatno jednostavniji za nastajanje i primjenu. Međutim da bi konvencija ili rezolucija bila usvojena konkretno u oblasti međunarodne bezbjednosti i borbe protiv terorizma, potrebno je da se postigne što veći stepen saglasnosti među državama. Saglasnost u međunarodnoj zajednici znači

razmrsiti Gordijev čvor međunarodnih političkih interesa. Primjenu međunarodnog prava dodatno komplikuje i dvojaka važnost njegovih normi. Neke su apsolutno obavezujuće (*jus cogens*), a druge dispozitivne (*jus dispositivum*). Bečka konvencija o ugovornom pravu iz 1969. godine precizira da u apsolutno obavezujuće norme spadaju pravila kojima se zabranjuje genocid, nepoštovanje drugih ljudskih prava koji predstavljaju međunarodni zločin, a kojima se posebno bavi međunarodno krivično pravo. Niti jedan ugovor među državama kao subjektima međunarodnog prava ne može biti zaključen ako su njegove norme, duh i sadržina suprotne sa normama *jus cogens*. Ako navedeno prebacimo na polje međunarodne bezbjednosti, terorizam definišemo kao međunarodni zločin, jasno je da su konvencije i rezolucije iz ove oblasti norme *jus cogens*. Sve navedene specifičnosti normi međunarodnog prava pokazuju se prilikom razmatranja njegovih izvora. Njih možemo podijeliti na glavne izvore u koje spadaju međunarodni ugovori odnosno konvencije opšteg i posebnog tipa, međunarodni običaji i opšta pravna načela priznata od strane prosvetljenih naroda i pomoćne izvore u koje ubrajamo sudske odluke i mišljenja iskusnih pravnika. Kada je u pitanju međunarodna bezbjednost, od posebnog su značaja konvencije, međunarodni ugovori i međunarodni običaji. Ako posmatramo terorizam kao oblik ugrožavanja međunarodne bezbjednosti, svakako da su primarni izvori prava konvencije, rezolucije i protokoli. Ovakav pravni okvir grade njihovi donosioci UN, Evropski parlament i Međunarodni krivični sud u smislu sudske prakse. Ove međunarodne institucije zajedno sa pravnim normama čine međunarodno pravni i institucionalni okvir borbe protiv terorizma.

4. TERORIZAM KAO KRIVIČNO DJELO U MEĐUNARODNOM KRIVIČNOM PRAVU

Krivično pravo je grana unutrašnjeg i međunarodnog prava. Počinitelj nekog djela da bi se kvalifikao kao izvršilac mora aktivno ili pasivno sprovesti radnje koje su kao takve definisane normama krivičnog prava. Takođe, one moraju biti sastavni dio pravnih dokumenata u unutrašnjem pravu, a najčešće se radi o krivičnom zakonu. Neke države su za krivično djelo terorizma donosile i posebne zakone. Osim toga donose se i zakoni koji definišu i krivična djela povezana sa terorizmom, kao što je pranje novca i njegovo finansiranje. Krivični zakon Crne Gore u članu 2 definiše sljedeće: kazna ili druga krivična sankcija može se izreći samo za djelo koje je, prije nego što je učinjeno, bilo zakonom određeno kao krivično djelo i za koje je bila zakonom propisana kazna (Službeni list Crne Gore, 2020). Na zakonodavcu je velika odgovornost da izbjegne mogućnost da neke radnje nisu definisane u pravnim aktima ili ako jesu da nisu u potpunosti normirane, pa imamo situaciju stvaranje „kaučuk pravnih normi“ što omogućava njihovo široko tumačenje.

Krivična djela mogu se vršiti na međunarodnom nivou, tačnije na prostoru međunarodne zajednice. Na ovaj način gradi se pravni sistem međunarodnog krivičnog prava. Nastao je iz potreba da se jednako kao i u unutrašnjem pravu normira pravni odnos koji za posljedicu ima vršenje radnji koje su određene kao krivične. Stoga možemo reći da „međunarodno krivično pravo predstavlja skup pravila i propisa sadržanih u aktima međunarodne zajednice i ugovorima zaključenim između pojedinih zemalja kojima se određuju međunarodna krivična djela i sankcije u cilju očuvanja međunarodnog mira i bezbjednosti čovječanstva, kao i skup propisa kojima se predviđaju uslovi o pružanju međunarodne pravne pomoći u pogledu primjene krivičnih sankcija prema učiniocima krivičnih djela (Jovanović, 1995: 16). Nije samo dovoljno normirati oblast međunarodnog krivičnog prava. Potrebno je norme i primijeniti na konkretne slučaje, pred za to određenim međunarodnim sudskim organima. Zato je važno pomenuti i element krivičnog gonjenja izvršilaca krivičnog djela koje se tretira kao međunarodno. Zbog toga se pominje i sljedeća definicija – međunarodno krivično pravo se tako definiše kao skup međunarodnih pravila koja propisuju šta su to međunarodna krivična djela i na čemu države zasnivaju obavezu da gone i kažnjavaju bar neka od njih. One takođe uređuju i postupke za gonjenje i suđenje licima koja se terete za vršenje tih krivičnih djela (Kaseze, 2005: 17). Učinioci krivičnog djela prema međunarodnom pravu procesuiraju se pred Međunarodnim krivičnim sudom, čije djelovanje je definisano Rimskim statutom koji predstavlja međunarodni ugovor, na osnovu kojeg je stvoren pomenuti sud.

Pravni okvir međunarodnog krivičnog prava koji se odnosi na terorizam, kako smo vidjeli iz dosadašnjeg izlaganja, jesu dokumenti usvojeni od UN, Generalne skupštine, Savjeta bezbjednosti i Evropskog parlamenta. Opređenjenje UN-a da se pokuša normirati pitanje terorizma kao međunarodnog krivičnog djela dovelo je do stvaranja djelotvornih pravnih mehanizama za sprečavanje i kažnjavanje terorističkih aktivnosti, uz uvažavanje svih teškoća, koje karakterišu definisanje ovog pojma (Božović, 2016: 3). UN se opredijelio da identifikuje pojedinačna teroristička djela, a ne za postupak kojim bi se usvojila jedna opšta antiteroristička konvencija. Kao ogledni primjer razmotrićemo dvije konvencije: Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbednosti civilnog vazduhoplovstva i Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina protiv lica pod međunarodnom zaštitom, uključujući diplomatske agente.

Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbednosti civilnog vazduhoplovstva stupila je na snagu 1976. godine i ima 16 članica. Krivično djelo definisano je članom 1 Konvencije na način da svako lice čini krivično delo ako nezakonito i namerno: izvrši akt nasilja usmeren protiv lica na vazduhoplovu u letu, ako bi taj akt doveo u

opasnost bezbednost vazduhoplova (Službeni list SFRJ, 1972). Takođe istim članom pored ove definisane su i druge radnje koje se smatraju krivičnim djelom terorizma. Kažnjava se i pokušaj. Konvencija zahtijeva od potpisnica da primjenjuju najstrože kazne, a definiše i nadležnost država. Prisutan je pravni institut međunarodnog prava „ili sudi ili izruči“, što podrazumijeva da država mora preduzeti mjere i radnje na krivičnom gonjenju počilaca ili, ako se oglasi nenadležnom, iste isporučiti drugoj državi, koja je uspostavila nadležnost nad konkretnim slučajem. Pored ovog obavezni su i ostali oblici pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. Države potpisnice obavezne su da u skladu sa međunarodnim i unutrašnjim pravom preduzmu sve odgovarajuće mjere u cilju sprečavanja krivičnih djela, koja su definisana članom 1 Konvencije.

Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina protiv lica pod međunarodnom zaštitom, uključujući diplomatske agente stupila je na snagu 1977. godine a ima 20 država članica. U članu 1 definiše pojam međunarodno zaštićenog lica, pa se kaže da su to: šef države, ministar spoljnih poslova, predstavnik ili funkcioner države ili međunarodne organizacije, koja uživa posebnu zaštitu u stranoj državi, kao i članovi njegove porodice. Krivično djelo u smislu ove Konvencije odnosi se na: umišljajno ubistvo, kidnapovanje ili neki drugi napad na lica ili slobodu međunarodno zaštićenog lica, nasilan napad na službene prostorije, privatni smeštaj ili prevozno sredstvo tog lica. Pokušaj izvršenja kao i saučesništva u vršenju istog se kažnjavaju. Pitanje ekstradicije odnosno jurisdikcije riješeno je principom „ili sudi ili izruči“. Konvencija ima izuzetan značaj, jer potencira međunarodnu saradnju u sprečavanju zločina ove vrste i pružanje pravne pomoći.

5. ZAKLJUČAK

Da li je međunarodno krivično pravo opravdalo svoju svrhu? Je li danas svijet bezbjednije mjesto za život ako se pitamo da li je međunarodni pravni sistem funkcionalan i da li će kažnjavati izvršioce međunarodnih krivičnih djela? Mogli bismo postaviti još mnogo pitanja, kao i izreći kritika, kako na rad međunarodnih organizacija i institucija tako i kvaliteta primjene normi u ovoj oblasti. Zastarelost, slaba primjenjivost u praksi, norma bez sankcije i dobrovoljnost u prihvatanju ne idu u prilog efikasnosti normi međunarodnog krivičnog prava u borbi protiv terorizma. Takođe činjenica da je državama ostavljeno da sude učiniocima terorističkih akata sa najtežim posljedicama po međunarodnu zajednicu, a ne izvođenje počilaca pred sudski organa na međunarodnom nivou predstavlja nedostatak. Ako bi odnos terorizma i međunarodnog krivičnog prava posmatrali kao rimsku boginju pravde Justiciju, pa na kantar mjerili njegov značaj sa jedne i njegove nedostatke sa druge, sigurno bi njegov značaj prevagnuo. Najmanje iz dva razloga: prvi bolje je neku oblast normirati nego ostaviti nenormiranu i drugi ova grana prava upućuje države na međusobnu saradnju koja je prijeko potrebna za izgradnju stabilne i bezbjedne međunarodne zajednice.

LITERATURA

- Božović, I. (2016). Terorizam kao krivično djelo u dokumentima međunarodnih organizacija, *Journal of Criminalistics and Law*, Beograd
- Dimitrijević, V. (1982). Terorizam, Radnička štampa, Beograd
- Djordjević, B. (2015). Savremeni terorizam, Službeni glasnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd
- Etinski, R. (2003). Međunarodno javno pravo, Centar za izdavačku delatnost Pravnog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad
- Gaćinović, R. (2015). Antiterorizam, Službeni glasnik, Beograd
- Jovanović, Z. (2019). Terorizam – osnove i nastanak, Beograd, Centar za bezbjednost istrage i odbranu
- Jovanović, Lj. (1995). Krivično pravo, Opšti dio, Policijska akademija Beograd, Beograd
- Kaseze, A. (2005). Međunarodno krivično pravo, Beograd
- Krstić, M. (2016). Međunarodni terorizam u eri globalizacije, Monografija
- Malenica, A. (1999). Rimsko pravo, Antun Malenica, Novi Sad
- Panarin, I. (2019). Hibridni rat, Srpska Pravoslavna Crkva, Javno preduzeće „Srbijagas“, Novi Sad
- Simeunović, D. (2009). Terorizam, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd
- Zakon o krivičnom postupku („Službeni list Crne Gore“, br. 03/20)
- Zakon o ratifikaciji konvencije Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv bezbednosti civilnog vazduhoplovstva („Službeni list SFRJ“, br. 33/72)